

# **Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen sosiaalihuoltolain mukaisen lapsiperheiden kotipalvelun soveltamisohjeet 1.1.2023 alkaen**

## Sisällys

1 Johdanto	3
2 Lapsiperheiden oikeus kotipalveluun	4
3 Palvelutarpeen arviointi	5
4 Lapsiperheiden kotipalvelun myöntämisperusteet	6
5 Lapsiperheen kotipalvelun sisältö	7
6 Asiakasmaksut	8
6.1 Säännöllinen lapsiperheiden kotipalvelu	8
6.2 Tilapäinen lapsiperheiden kotipalvelu	10

## 1 Johdanto

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue vastaa alueen julkisista sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluista 1.1.2023 alkaen. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen yhteiset palvelukriteerit vahvistetaan tulevaisuuslautakunnassa ja otetaan käyttöön koko hyvinvointialueella.

Kriteerit ovat yleiset myöntämisperiaatteet ja ne sisältävät mahdolliset palvelusta perittävät maksut. Kriteerit ovat hyvinvointialueen hyväksymät ja ne perustuvat lakiin ja asetuksiin.

Soveltamisohje ohjaa konkreettisesti lain tai kriteereiden toteuttamisesta käytännössä. Soveltamisohje sisältää tiedot järjestämistavasta, asiakasryhmästä ja myönnettävästä määrästä sekä sisältää asiakasmaksuihin liittyviä ohjeita.

1.1.2023 alkaen uusien asiakkaiden osalta palvelutarpeen arviointi tehdään näiden lapsiperheiden kotipalvelun soveltamisohjeiden mukaan. Kuntien ja kuntayhtymien sosiaalihuoltolain mukaisen lapsiperheiden kotipalvelun asiakkaille tehdään palvelutarpeen arvioinnit ja päivitetään palvelupäätökset mahdollisimman pian uusien soveltamisohjeiden tultua voimaan.

## 2 Lapsiperheiden oikeus kotipalveluun

Lapsiperheiden kotipalvelu on sosiaalihuoltolain, jatkossa SHL, (26.8.2022/790) 18 a §:n mukaista sosiaalipalvelua.

Lapsiperheen kotipalvelulla tarkoitetaan perheen arjen toimintakykyä turvaavaa ja vahvistavaa palvelua, johon sisältyy perheen yksilöllisen tarpeen mukaan:

- 1) hoito ja huolenpito
- 2) lapsen hoidon ja kasvatuksen tukeminen
- 3) aterioiden valmistamiseen, vaatteiden huoltamiseen ja kodin siisteydestä huolehtimiseen liittyvät tehtävät
- 4) muiden kuin 3 kohdassa tarkoitettujen jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittaminen tai niissä avustaminen.

Lapsiperheellä on oikeus saada välttämätön SHL:n 18 a §:n mukainen kotipalvelu, jos lapsen hyvinvoinnin turvaaminen ilman niitä ei ole mahdollista synnytyksen, sairauden, vamman tai muun vastaavan toimintakykyä alentavan syyn taikka erityisen perhe- tai elämäntilanteen vuoksi.

Palvelun tavoitteena on tukea perhettä arjessa selviytymisessä. Lapsiperheiden kotipalvelu toteutetaan aina yhteistyössä perheen kanssa.

Lapsenhuoltolain 1 §:n mukaan lapselle tulee turvata hyvä hoito ja kasvatusta sekä lapsen ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellinen valvonta ja huolenpito. Lähtökohtana on lapsen vanhempien tai muiden huoltajien velvollisuus turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi. Kun lapsen vanhemmat tai muut huoltajat tarvitsevat tätä tehtävää varten apua johtuen laissa mainituista syistä, on perheellä oikeus saada avuksi kotipalvelua. Syitä voivat olla alentunut toimintakyky, perhetilanne, sairaus, synnytys sekä vamma.

Lapsiperheellä on subjektiivinen oikeus saada perheen huolenpitotehtävän turvaamiseksi välttämätön kotipalvelu, jos lapsen hyvinvoinnin turvaaminen ei ole edellä mainittujen syiden vuoksi mahdollista.

SHL:n 19 § (26.8.2022/790) mukaiset kotipalvelun tukipalvelut täydentävät muuta kotipalvelua. Kotipalveluun sisältyvinä tukipalveluina voidaan myöntää ateria-, vaatehuolto- ja siivouspalveluja, asiointipalvelua sekä sosiaalista kanssakäymistä edistäviä palveluja. Tukipalveluja järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat niitä sairauden, vamman tai vastaavan syyn vuoksi tai erityisen perhe- tai elämäntilanteen perusteella.

### 3 Palvelutarpeen arviointi

Lapsiperheiden kotipalvelua voi hakea vapaamuotoisesti, ilman erillistä kirjallista hakemusta, tai sähköisesti hyvinvointialueen perhe- ja sosiaalipalveluiden ja vammaispalveluiden toimialueilta.

Lapsiperheiden kotipalvelun tarvetta arvioitaessa tehdään palvelutarpeen arvio siinä laajuudessa kuin se on tarpeen palvelun myöntämiseksi. Kiireellisissä tilanteissa kotipalvelun tarve voidaan arvioida puhelimitse ja palvelu voidaan aloittaa saman päivän aikana.

SHL:n 36 §:n perusteella palvelutarpeen arviointi on aloitettava viipymättä ja saatettava loppuun ilman aiheetonta viivytystä. Arvioinnin tekeminen on aloitettava viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä siitä, kun asiakas, asiakkaan omainen tai läheinen tai hänen laillinen edustajansa on ottanut yhteyttä sosiaalipalveluista vastaavaan kunnalliseen viranomaiseen palvelujen saamiseksi.

Palvelutarpeen arvioinnissa arvioidaan perheen tuen tarpeet, esimerkiksi perhetyön tarve ja muut palvelut, joilla perheen tuen tarpeisiin pystytään vastaamaan parhaiten. Jos tuen tarpeen syynä on vanhemman sairaus, lähtökohtana on, että vanhempi ottaa vastaan tarvittavaa hoitoa.

Palvelutarpeen arviointi sisältää yhteenvedon

- asiakkaan tilanteesta ja sosiaalipalvelujen ja tuen tarpeesta,
- sosiaalihuollon ammattihenkilön johtopäätökset asiakkuuden edellytyksistä,
- asiakkaan mielipiteen ja näkemyksen palvelutarpeestaan,
- asiakkaan ja työntekijän arvion omatyöntekijän tarpeesta.

Lapsiperheiden kotipalvelu toteutetaan SHL:n 36 §:n perusteella tehdyn palvelutarpeen arvioinnin perusteella tai SHL:n 39 §:n mukaisen asiakassuunnitelman tai muun vastaavan suunnitelman perusteella.

#### 4 Lapsiperheiden kotipalvelun myöntämisperusteet

Lapsiperheiden kotipalvelua myönnetään kaiken ikäisille lapsille ja heidän perheilleen toimintakykyä alentavan syyn tai erityisen perhe- tai elämäntilanteen perusteella.

- 1) Toimintakykyä alentavia syitä ovat sairaus, synnytys, vamma tai muu vastaavanlainen syy, kuten uupumus tai rasittuneisuus.
- 2) Erityisellä perhetilanteella tarkoitetaan esimerkiksi vanhempien erotilannetta tai tilannetta, jossa toinen vanhemmista on vankilassa tai perheenjäsenen kuolemaa. Elämäntilanne voi aiheuttaa tuen tarvetta myös muun omaisen tai läheisen vaikean sairauden tai poismenon johdosta. Erityinen perhetilanne voi olla myös perheessä, jossa on vammainen lapsi, kaksoiset tai aikuinen omainen hoidettavana.
- 3) Lapsiperheiden kotipalvelun myöntäminen ei ole säännöksessä tarkoitettulla tavalla välttämätöntä, jos vanhemmat eivät suoriudu huolenpitotehtävästä omien kyseiseen tilanteeseen liittyvien valintojensa seurauksena eli vanhemmilla on aina ensisijainen vastuu lapsen huolenpidosta.

Lapsiperheiden kotipalvelun tukipalvelut

- 4) Kotipalvelun tukipalvelut täydentävät muuta kotipalvelua. Kotipalveluun sisältyvinä tukipalveluina annetaan ateria-, vaatehuolto- ja siivouspalveluja sekä sosiaalista kanssakäymistä edistäviä palveluja. Tukipalveluita voivat saada myös henkilöt, jotka eivät tarvitse muuta kotipalvelun tai kotihoidon palvelua.
- 5) Tilanteissa, joissa lapsiperhe tarvitsee apua pelkästään siivoukseen tai lapsenhoitoon, täytyy edellä esitettyjen SHL:n 18 a §:n mukaisten lapsiperheiden kotipalvelun myöntämisen perusteiden täyttyä. Lapsiperheiden kotipalvelu ei ole myöskään tarkoitettu korvaamaan lasten subjektiivista oikeutta päivähoitoon.

Lapsiperheiden kotipalvelua ei voida myöntää

- esimerkiksi äkillisesti sairastuneen lapsen hoitoon, jos vanhemmalla on oikeus jäädä hoitamaan lasta,
- parisuhteen hoitoon,
- henkilökohtaiseksi avuksi,
- pelkkään siivoukseen,
- pitkäkestoiseen päivittäiseen lapsen hoitoon,
- opiskelun, harrastusten, työn tai etätyön vuoksi.

## 5 Lapsiperheen kotipalvelun sisältö

Lapsiperheiden kotipalvelu on tehokas ennaltaehkäisevän työn muoto. Lapsiperheiden kotipalvelulla tarkoitetaan asumiseen, hoitoon ja huolenpitoon, toimintakyvyn ylläpitoon, lapsen hoitoon ja kasvatukseen, asiointiin sekä muihin jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittamista tai niissä avustamista.

Lapsiperheiden kotipalvelun keskeisenä tavoitteena on perheen omien voimavarojen vahvistaminen. Tämä tapahtuu opastamalla ja mallintamalla perhettä lasten- ja kodinhoidossa sekä vahvistamalla arjen hallintaa, esimerkiksi päivärytmin ylläpitämisessä, lapsen perushoidossa ja lapsen tarpeiden huomioimisessa ja ravitsemuksessa. Lapsiperheiden kotipalvelu voi sisältää lasten- ja kodinhoitoa, jotka ovat osa tavoitteellista, suunnitelmallista ja määräaikaista yhdessä perheen ja yhteistyötahojen kanssa tehtävää vanhemmuuden sekä arjessa selviytymisen tukemista. Lapsiperheiden kotipalveluna annettava apu voi olla myös konkreettista auttamista kotitöissä. Palvelusta tulee rakentua sellainen, mikä vastaa henkilön tai lapsiperheen tuen ja avun tarpeeseen.

Lapsiperheiden kotipalvelua voidaan tuottaa asiakkaan tarpeen mukaan myös ilta-, yö-, ja viikonloppuaikoina. Lapsiperheiden kotipalvelua tuotetaan lapsen ja perheen tarpeen mukaan perheen elinympäristössä, jolloin koti toimii pääsääntöisesti työn tekemisen paikkana.

### Säännöllinen lapsiperheiden kotipalvelu

Lapsiperheiden kotipalvelu on säännöllistä, jos se toteutuu vähintään kerran viikossa ja palvelun alkamisesta alkaen arvioidaan keston olevan vähintään kaksi (2) kuukautta tai jos palvelu on tosiasiallisesti kestänyt vähintään kaksi kuukautta (Asiakasmaksulaki 7 b §).

### Tilapäinen lapsiperheiden kotipalvelu

Tilapäinen lapsiperheiden kotipalvelu on tarkoitettu perheille, joilla on tarve yksittäisiin lapsiperheiden kotipalvelun käynteihin. Tilapäiseksi lapsiperheiden kotipalvelu määritellään silloin, kun käyntikertoja on keskimäärin vähemmän kuin kerran viikossa enintään kahden (2) kuukauden aikana.

Palvelu muuttuu säännölliseksi kotipalveluksi, jos se on palvelutarpeen arvioinnin perusteella arvioitu kestävän yli kaksi kuukautta tai jos palvelu kestää tosiasiallisesti yli kaksi (2) kuukautta.

## 6 Asiaksmaksut

Hyvinvointialueella tuetaan lapsiperheiden hyvinvointia myöntämällä kerran kalenterivuodessa uusille asiakkaille yhtäjaksoisesti kahden viikon mittainen maksuton lapsiperheiden kotipalvelun jakso, yhteensä enintään 15 tuntia. Viranhaltija tekee ensiarvion yhteydenoton perusteella ja arvioi lapsiperheiden kotipalvelun tarpeen lain ja soveltamisohjeiden mukaisesti, erityisesti huomioiden perheen oman kokemuksen lapsiperheiden kotipalvelun tarpeesta ja myöntää palvelun kahden viikon ajaksi. Päätöksen jakson maksuttomuudesta tekee palvelun myöntävä viranhaltija. Viranhaltija valvoo palvelun toteutumisen.

Jakson aikana arvioidaan moniammatillisesti perheen palvelutarve yhdessä palveluntuottajan kanssa, laaditaan palvelusuunnitelma sekä tehdään palvelupäätökset arvioiduista palveluista sekä ohjataan perhe muihin tarpeen mukaisiin palveluihin. Mikäli lapsiperheiden kotipalvelu jatkuu kahden viikon jakson jälkeen säännöllisenä lapsiperheiden kotipalveluna, tehdään tulosidonnaisen palvelun maksupäätös hyvinvointialueen asiakasmaksuysyksikössä.

### 6.1 Säännöllinen lapsiperheiden kotipalvelu

Säännöllisestä lapsiperheille annettavasta kotipalvelusta peritään asiakkaalta asiakasmaksulain 10 € §:n mukainen asiakasmaksu. Asiakasmaksu tai palvelusetelin arvo lasketaan palvelupäätökseen kirjattujen palvelutuntien määrän, asiakkaan maksukyvyn ja perheen koon mukaan hyvinvointialueen asiakasmaksuysyksikössä. Asiakkaat palauttavat tulokset tuloselvityslomakkeen asiakasmaksuysyksikköön.

Huomioon otettavat tulot ovat asiakkaan ja puolison jatkuvat tai vuosittain toistuvasti saadut bruttotulot (ansio- ja pääomatulot ja verosta vapaat tulot) tulonhankkimisesta aiheutuneilla kustannuksilla vähennettynä sekä laskennallinen metsätulo.

Tulona ei oteta huomioon tuloverolain 92 §:ssä tarkoitettuja verovapaita sosiaalietuuksia lukuun ottamatta elatustukea ja eläkettä saavan hoitotukea. Esimerkiksi lapsilisää ei huomioida tulona. Tuloista vähennetään henkilön suoritettavaksi vahvistettu elatusapu.

Taulukko 1. Tulorajat

Henkilömäärä	Tuloraja/euroa/kk
1	598
2	1103
3	1731
4	2140
5	2591
6	2976
Korotus / lisähenkilö	356

Kuukausimaksu saa olla enintään taulukon 2 mukaisen maksuprosentin osoittama määrä säädetyn tulorajan ylittävistä kuukausituloista.

Kotipalvelun asiakasmaksulaskuri Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen verkkosivuilta.



Taulukko 2. Maksuprosentti perheen koon mukaan

Palvelutunnit kuukaudessa	Maksuprosentti perheen koon mukaan					
	1	2	3	4	5	6 henkilöä tai enemmän
4 tuntia tai vähemmän	8	7	6	6	6	6
5	10	8,75	7,5	7,5	7,5	7,5
6	12	10,5	9	9	9	9
7	14	12,25	10,5	10,5	10,5	10,5
8	16	14	12	12	12	12
9	17	14,75	12,5	12,5	12,5	12
10	18	15,5	13	13	13	12
11	19	16,25	13,5	13,5	13,5	12
12	20	17	14	14	14	12
13	21	17,75	14,5	14,5	14	12
14	22	18,5	15	15	14	12
15	23	19,25	15,5	15,5	14	12
16	24	20	16	16	14	12
17	24,5	20,5	16,5	16	14	12
18	25	21	17	16	14	12
19	25,5	21,5	17,5	16	14	12
20	26	22	18	16	14	12
21	26,5	22,5	18,5	16	14	12
22	27	23	19	16	14	12
23	27,5	23,5	19	16	14	12
24	28	24	19	16	14	12
25	28,5	24	19	16	14	12
26	29	24	19	16	14	12
27	29,5	24	19	16	14	12
28	30	24	19	16	14	12
29	30,5	24	19	16	14	12
30	31	24	19	16	14	12
31	31,5	24	19	16	14	12
32	32	24	19	16	14	12
33	32,5	24	19	16	14	12
34	33	24	19	16	14	12
35	33,5	24	19	16	14	12
36	34	24	19	16	14	12
37	34,5	24	19	16	14	12
38 tai enemmän	35	24	19	16	14	12

## **6.2 Tilapäinen lapsiperheiden kotipalvelu**

Tilapäinen lapsiperheiden kotipalvelu laskutetaan käytäntöperusteisesti. Palvelun hinta on 12,20 € /tunti ja palvelua laskutetaan enintään kolmelta tunnilta vuorokaudessa.